

De Burger Beweging

Samenvatting ‘Naar een dienstbaar financieel stelsel voor iedereen’

Inhoud

1. Inleiding	2
2. Definitie en functies van geld	3
3. Rente	4
4. Staatsschuld	5
5. Woningsschuld	5
6. Burgerbank	6
7. Creatie van geld en oplossen staatsschuld	8
8. Transactiebelasting	10

1. Inleiding

Dit document bevat een samenvatting van het rapport 'Naar een dienstbaar financieel stelsel voor iedereen'¹, opgesteld door Hans van Steenberg met medewerking van Ad Broere. Beiden zijn econoom en al een aantal jaren actief op het gebied van monetaire hervorming. In 2017 is dit rapport met de Wetenschappelijke Raad voor de Regering (WRR) besproken. In 2018 gaat de WRR een advies aan de regering uitbrengen hoe het financiële stelsel verbeterd kan worden.

De belangrijkste punten die in dit rapport worden besproken zijn de problemen die de financiële crisis in 2008 hebben veroorzaakt, wat de oplossingen voor deze problemen zijn en wat het voordeel is wat met deze oplossingen behaald kan worden. De oplossingen kunnen los van elkaar en gecombineerd worden toegepast. Het gecombineerd toepassen van de oplossingen levert het meeste voordeel op.

Probleem / oorzaak

- Structureel te hoge rente
- Verkeerde leennormen
- Private banken teveel macht en eigen belang

Oplossing

- Invoeren eerlijke rente
- Verbeteren leennormen (geen geld creëren / lenen voor misbruik / bubbels)
- Invoeren Burgerbank

Voordeel

- Besparing van € 38 miljard op overbodige rentekosten per jaar
- Eenmalig 5% extra economische groei en 400.000 banen
- Beter betaalbare woningen en minder bubbels etc.
- Dienstbaar financieel stelsel voor iedereen

In de hierna volgende hoofdstukken wordt op hierboven bij inhoud vermelde punten nader ingegaan.

¹ <http://www.deburgerbeweging.nl/wp-content/uploads/2017/01/Naar-een-dienstbaar-financieel-stelsel-voor-iedereen.pdf>

2. Definitie en functies van geld

Voor het maken van een duurzaam goed functionerend dienstbaar financieel stelsel voor iedereen is het belangrijk om eerst te bepalen wat de definitie en de functies van geld zijn. En op basis van deze uitgangspunten een systeem te maken wat hier zo goed mogelijk aan voldoet.

Volgens veel studieboeken is de definitie van geld 'het in een volkshuishouding algemeen aanvaarde betaalmiddel'. Deze definitie van geld suggereert dat geld alleen een betaalmiddel is. Volgens de definitie van geld wat door DNB wordt gebruikt is de geldhoeveelheid bijna gelijk aan het bedrag wat aan papier en muntgeld in omloop is en het bedrag wat bij banken op betaal- en spaarrekeningen staat. Hierbij is al te zien dat geld ook een bewaarmiddel is. Bij de definitie van geld wat bij de Burgerbank wordt toegepast komen hier nog de spaartegoeden bij pensioenfondsen, verzekeringsmaatschappijen en het eigen vermogen van deze bank bij. Bij deze definitie van geld zien is te zien dat geld ongeveer voor 10% als betaalmiddel en 90% als bewaarmiddel wordt gebruikt (zie balans van de Burgerbank in hoofdstuk 6). De definitie van geld wat beter aansluit op de visie en werkwijze wat bij de Burgerbank wordt toegepast is geld 'een sociaal construct (afsprake) om waarden in ruimte en tijd uit te wisselen'.

Functies van geld volgens schoolboeken

- Rekenmiddel
- Betaal / ruilmiddel (10%)
- Bewaarmiddel (90%)

Functies van geld die in praktijk er aan worden toegevoegd

- Speculatiemiddel (ongeveer 90% van het totale transactiebedrag in de wereld)
- Machtsmiddel (rijkste 1% > overige 99% van de mensen)

Functies van geld die in de visie van de Burgerbank er aan moeten worden toegevoegd

- Administratieve afspiegeling van wat er op de balans in de reële wereld gebeurt
- Administratieve verdeelsleutel van de productie

Voor het ontwerp van een goed functionerend dienstbaar financieel systeem voor iedereen is het nodig dat het systeem zo wordt gemaakt dat het speculatief gebruik / misbruik van geld tot een minimum wordt beperkt en de macht (eigendom en zeggenschapsverhoudingen) zo eerlijk mogelijk wordt verdeeld.

Bij de visie van de Burgerbank is geld een administratieve afspiegeling van wat er op de balans in de reële wereld gebeurt. En moet de hoeveelheid (spaar)geld wat rechts bij haar op de balans staat (in omloop is) gelijk zijn aan de waarde van de goederen en diensten die links bij haar op de balans staan. Goederen en diensten (zoals gebouwen) zijn hierbij een voorraad (toekomstig) gebruiksgenot. En de hoeveelheid (spaar)geld geeft het (toekomstig) gebruiksrecht van dit gebruiksgenot weer. De goederen en diensten kunnen direct bij de Burgerbank op de balans staan, als de Burgerbank ze met door haar zelf in omloop te brengen geld koopt om dit bijvoorbeeld met een vorm van huren of leasen aan gebruikers beschikbaar te stellen. En indirect met verstrekken van leningen en verpanden van de goederen en diensten aan de Burgerbank waarvoor de leningen worden verstrekt (zie hoofdstuk 7). Dit betekent dat bij de Burgerbank de hoeveelheid (spaar)geld evenredig met de ontwikkeling van de welvaart (productie minus consumptie en afschrijving) toe / af neemt.

Bij het huidige financiële systeem is te zien dat de hoeveelheid geld en schuld de neiging heeft sneller toe te nemen dan de reële welvaart (voorraad gebouwen, infrastructuur, productie en vervoermiddelen etc.). En de maatschappij hierdoor de neiging heeft om steeds dieper in de schulden te raken. Dit geeft het merkwaardige beeld dat de maatschappij enerzijds steeds rijker en anderzijds steeds armer wordt. Dit probleem wordt veroorzaakt door het feit dat structureel te hoge rente wordt gerekend en creatie van geld is gebaseerd op creatie van schuld in plaats van welvaart / bezit (zie hoofdstuk 7).

Bij een goed functionerend dienstbaar financieel en economisch systeem voor iedereen is de functie van geld ook die van een administratieve verdeelsleutel. Om de productie na aftrek van noodzakelijk te plegen investeringen en te vormen voorraden op een eerlijke en efficiënte wijze naar rato van het aandeel in het gebruiksrecht (inkomen) over de mensen te kunnen verdelen.

3. Rente

In Nederland betalen overheid, huishoudens en niet financiële bedrijven € 64 miljard per jaar rente aan de financiële sector (banken, pensioenfondsen, verzekeringsmaatschappijen, beleggingsinstellingen). Na aftrek van compensatie voor inflatie voor (pensioen)spaarders en redelijk te maken kosten voor het beheer van het financiële systeem (zie hoofdstuk 6) wordt € 38 miljard per jaar teveel aan rentekosten betaald. Het afschaffen van de bovenmatige rente levert voor de reële economie eenmalig 5% extra economische groei en 400.000 banen op. Het afschaffen van de bovenmatige rentekosten kan worden gerealiseerd door wettelijk vast te stellen wat minimaal op (spaar)tegoeden aan rente gegeven moet worden en bij financieringen maximaal aan rentekosten gerekend mag worden.

Rente		Totaal
Compensatie voor inflatie	0,6%	12
Redelijke kosten voor de bank	0,7%	14
Bovenmatige kosten / winst		<u>38</u>
Totaal (x € 1 miljard)		64

Eerlijke rente		Besparing
Vergoeding op (spaar)tegoeden =	compensatie voor inflatie	
Financieren overheid =	compensatie voor inflatie + 0,1%	8
Financieren woningen =	compensatie voor inflatie + 0,5%	21
Overig krediet aan huishoudens =	compensatie voor inflatie + 1,2%	2
Zakelijk krediet =	compensatie voor inflatie + 1,2% (MKB)	<u>7</u>
Totaal (x € 1 miljard)		38

Hierboven is de verdeling van het jaarlijks teveel betaalde bedrag aan rente per lening categorie weergegeven. Voor berekening hiervan is per lening categorie een vergelijking gemaakt van wat er nu per jaar aan rente wordt betaald en op basis van eerlijke rente maar betaald zou hoeven worden om de kosten van de Burgerbank te dekken. Het verschil tussen deze bedragen is hierboven weergegeven.

Banken en overige kredietverstrekkers zullen vermoedelijk aangeven dat de kredietkosten die ze in rekening mogen brengen onder de gewijzigde condities, te weinig is om hun kosten te dekken. Dit bezwaar snijdt echter geen hout.

Bij het bepalen van de norm van wat bij de financiering van de Nederlandse staatsschuld maximaal aan kredietkosten in rekening gebracht mag worden, is er rekening mee gehouden dat het kredietrisico nihil is en de bijkomende administratieve kosten in verhouding tot het geleende bedrag te verwaarlozen zijn. De marge van 0,1% is een bijdrage in de winst, die de Burgerbank of de huidige banken nodig hebben om hun eigen vermogen jaarlijks te laten groeien. Mede hierdoor kan de door de samenleving gewenste economische groei worden gerealiseerd.

Bij het vaststellen van de norm van wat bij het financieren van woningen maximaal aan kredietkosten in rekening mag worden gebracht, is uitgegaan van het Deense hypotheekobligatie systeem. De Deense overheid heeft vastgesteld dat banken maximaal een marge van 0,6% per jaar mogen rekenen voor hypotheekleningen. Er is ruim twee eeuwen in de praktijk bewezen dat het systeem werkt. De norm van 0,5% bestaat uit de hiervoor genoemde marge van 0,6% met een correctie van 0,1% omdat banken bij het hiervoor liggende plan ook nog 1% afsluitkosten mogen rekenen.

Bij het bepalen van de norm van wat bij consumptief- en zakelijk krediet maximaal aan kredietkosten in rekening mag worden gebracht, is er rekening mee gehouden dat banken sinds 2003 gemiddeld een marge van 1,3% per jaar in rekening brengen bij leningen van een miljoen euro of meer en dat dit ongeveer 75% van het totaalbedrag van de zakelijke kredietportefeuille van banken betreft.

4. Staatsschuld

Veel mensen denken dat de belangrijkste reden voor het bestaan van de staatsschuld is dat de overheid gewoon teveel geld uit geeft aan leuke dingen voor de mensen. Uit nadere analyse blijkt dat de kosten van rente en het 'redden' van banken² de belangrijkste reden voor het bestaan van de staatsschuld is.

Opbouw Nederlandse staatsschuld (x € 1 miljard)

Staatsschuld op 1 januari 1970	32
Kosten 'redden' banken 2008	135
	<u>167</u>
Begrotingsoverschot (excl. rente) 1970 tot 2017	239
	<u>72-</u>
Rente 1970 tot 2017	524
Staatsschuld (nominaal) op 1 januari 2017	452
Rente 1970 tot 2017	524
Eerlijke rente 1970 tot 2017*	121
Verschil (bovenmatige kosten / winst)	403

* Compensatie voor inflatie (pensioen)spvaarders + 0,1% marge per jaar.

Het beeld wat in het plaatje hierboven wordt weergegeven geldt in essentie voor alle landen in Europa en Amerika etc. Hier komt bij dat sinds 1990 (kort na de val van de Berlijnse muur) de belastingen voor bedrijven en de rijkste 1% van de bevolking eenzijdig fors zijn verlaagd. En nu nog verder ten kosten van de rest van de mensen wordt verlaagd (zoals bijvoorbeeld afschaffen van dividendbelasting betalen met verhogen van de BTW). Volgens onderzoek in Frankrijk is 60% van de Franse staatsschuld het gevolg van deze eenzijdige verlaging van de belastingen³. Ook in andere landen wordt een groot deel van de staatsschuld hierdoor veroorzaakt. De staatsschuld in Amerika kan verder nog voor ongeveer 75% worden verklaard door de kosten van de 25 oorlogen⁴ die ze na 1950 heeft gevoerd.

5. Woningschuld

Uit analyse van data over de periode van 1 januari 1970 tot 1 januari 2017 blijkt dat niet alleen bij de Nederlandse staatsschuld teveel aan rente is betaald, maar ook bij hypotheek structureel gemiddeld ongeveer 3% per jaar te veel aan rentekosten in rekening is gebracht.

Sinds 1600 vinden in Nederland in elke eeuw een aantal keer grote prijschommelingen van woningen plaats. Steeds is hiervan een grote groep mensen de dupe. Recente voorbeelden van deze huizen crisissen zijn 1980 en 2008. In de periode van 1993 tot 2008 zijn de prijzen van woningen gemiddeld ruim driemaal hoger geworden, terwijl in dezelfde periode de lonen en overige prijzen in deze periode slechts met gemiddeld 50% zijn gestegen. In de jaren na 2008 tot 2015 daalden de prijzen van woningen fors, maar nu zijn de prijzen van woningen in delen van het land alweer hoger dan in 2008. De belangrijkste reden waarom dit kan gebeuren is het gebruik van verkeerde normen voor de maximale hypotheeklening. Geld lenen staat in het huidige financiële systeem gelijk aan geldscheppen. Geld lenen om hiermee de kosten van de kale grondprijs (speculatieve bubbel) te betalen, werkt als olie op het vuur gooien, waardoor de prijzen van woningen nog meer worden opgedreven. Het advies luidt om dit probleem op te lossen door de norm voor wat maximaal aan hypotheek op een woning verstrekt mag worden te verlagen naar 100% van de nieuwbouwkosten van de woning exclusief kale grondprijs.

² <https://www.ftm.nl/artikelen/economisch-herstel-voor-wie?share=1>

³ <https://www.theguardian.com/commentisfree/2014/jun/09/french-public-debt-audit-illegitimate-working-class-internationalism>

⁴ <https://www.teepublic.com/t-shirt/329736-the-us-army-world-tour>

Bij bestaande woningen kan hier eventueel nog een correctie voor de staat van onderhoud op in mindering worden gebracht en in een depot worden gereserveerd. Dit depot wordt pas vrijgegeven als de woningverbeteringen zijn uitgevoerd.

Ten opzichte van andere landen in Europa is deze nieuwe norm wat maximaal op de waarde van een woning geleend mag worden nog steeds niet streng. In andere landen mag maximaal maar 70% tot 80% van de waarde van woningen worden geleend. Voor zover er geen speculatieve bubbel is kan met de nieuwe norm dat hier wordt voorgesteld nog steeds 100% van de woningwaarde worden geleend.

Opbouw gemiddelde hypotheekkosten	Eerlijk	Huidig
Bouwkosten gemiddelde koopwoning	200.000	200.000
Kale grondprijs (speculatieve bubbel)	-	60.000
Bouw / marktwaarde gemiddelde koopwoning	€ 200.000	€ 260.000
Hypotheek (geleend bedrag)	200.000	260.000
Compensatie voor inflatie	0,6% 19.000	0,6% 25.000
Marge voor de bank	0,5% 17.000	3,5% 172.000
Totaal hypotheekkosten in 30 jaar	1,1% € 236.000	4,1% € 457.000
Kosten per maand	€ 656	€ 1.269

Ook huren bestaan voor 50% uit kosten voor te hoge rente en speculatieve bubbel...

Om een te sterke daling van woningprijzen op korte termijn te voorkomen – waardoor huizenbezitters worden benadeeld - kan voor het invoeren van de nieuwe leennorm gebruik worden gemaakt van een overgangsregeling. Een betere oplossing is om evenals op IJsland het deel van de bestaande hypotheek dat werd gebruikt voor het financieren van de speculatieve bubbel kwijt te schelden⁵.

De meeste mensen denken dat ze hypotheekrenteaftrek en huurtoeslag van de overheid ontvangen. In werkelijkheid werken deze twee regelingen echter als een 'subsidie' op de winst van banken. De lasten van deze subsidie worden voor een groot deel betaald door belasting op arbeid (en uitkeringen). Als deze twee regelingen worden afgeschaft dan kan het tarief van de eerste twee belastingschijven met 7% worden verlaagd. Beter is om het probleem bij de bron aan te pakken door de wettelijke normen voor rente, lenen en huren aan te scherpen, waarmee de bovenmatige kosten en winst wordt afgeschaft. Hierdoor is de hypotheekrenteaftrek en de huurtoeslag niet meer nodig.

6. Burgerbank

Als reactie op de financiële crisis in 1929 (wat het gevolg was van bovenmatig speculatief gebruik / misbruik van het financiële systeem) is in 1933 de Glass Steagall Act⁶ ingevoerd. Hierbij werden banken gesplitst in nuts en zakenbanken. Waarbij de nutsbanken zich bezig gingen houden met het creëren van geld, zorgen voor betaal en spaarrekeningen en het verstrekken van leningen. En de zakenbanken zich bezig gingen houden met beleggingen en meer risicovolle investeringen. Door lobbydruk van banken is deze wet in 1999 afgeschaft. Als gevolg van het afschaffen van de Glass Steagall Act is de omvang van de financiële sector in korte tijd weer heel sterk gegroeid en was er door bovenmatig speculatief gebruik / misbruik van het financiële systeem in 2008 opnieuw een grote financiële crisis.

Om het financiële stelsel dienstbaar voor iedereen te maken en de kans op een nieuwe grote financiële crisis kleiner te maken is het advies om een variant op de Glass Steagall act in te voeren. Waarbij de hele financiële sector wordt gesplitst in een Burgerbank, die de functie van nutsbank krijgt toebedeeld en een aantal relatief kleine private zakenbanken.

⁵ <http://www.politalk.nl/2013/12/03/econoom-bezemer-kabinet-moet-hypotheekschulden-deels-kwijtschelden-net-als-in-ijsland/>

⁶ https://nl.wikipedia.org/wiki/Glass-Steagall_Act

De Burgerbank kan in een publieke (staatsbank) of coöperatieve variant worden toegepast. De Burger Beweging is van mening dat de Burgerbank een coöperatieve bank moet zijn. En dat de Burgerbank een organisatiestructuur moet hebben zoals dit bij de Rabobank tot 1 januari 2016 was.

Belangrijke punten bij Burgerbank

- Toepassen Glass Steagall act en Rabobank 2.0
- Naast de Burgerbank mogen nog zakenbanken bestaan die beleggingen en investeringen doen
- De Burgerbank krijgt functie van nutsbank toebedeeld
- De Burgerbank mag geen beleggingen en speculatieve handelingen doen
- De Burgerbank zorgt voor eerlijke verdeling van macht (eigendom en zeggenschap)
- Iedereen krijgt 1 aandeel en vanaf 18 jaar 1 stem in het beleid van de Burgerbank
- Het aandeel en stemrecht in de Burgerbank is niet overdraagbaar aan anderen
- Iedere gemeente / stad krijgt een zelfstandige hoofdvesting van de Burgerbank
- Iedere woonwijk met 10.000 inwoners krijgt een filiaal, compleet met kieskring en ledenraad
- Lokale Burgerbanken zijn samen eigenaar van landelijk stafkantoor (hoofdkantoor)
- Alleen de Burgerbank mag geld scheppen en voor betaalrekeningen zorgen
- Ook bijna alle (pensioen)spaar gelden worden bij de Burgerbank aangehouden
- Burgerbank heeft geen doel om meer winst te maken dan nodig is om haar taak uit te kunnen voeren
- Rente, inflatie en speculatie tot een minimum beperken en geld dekken door relevante activa
- Bevorderen lokale duurzame circulaire economie

Er zijn meerdere opties voor de oprichting van de Burgerbank. De eerste mogelijkheid is om tijdelijk alle banken, pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen in Nederland te nationaliseren. De omvang van de balans van deze organisaties ongeveer te halveren, door het gedeelte wat voor ondersteuning van de reële economie niet nodig is en door de samenleving niet wenselijk wordt geacht af te schaffen. Van het gedeelte wat overblijft de Burgerbank en een paar zakenbanken maken. En de zakenbanken terug in de markt te zetten. Dit scenario had Nederland in 2008 moeten doen en kan bij een nieuwe grote financiële crisis alsnog worden gedaan. Dit scenario is nu politiek gezien niet haalbaar.

Op dit moment beter haalbaar scenario is ABN-AMRO omvormen tot de nieuwe Burgerbank en alle mensen een betaal en een (pensioen)spaar rekening bij deze bank geven. Het account nummer bij de Burgerbank kan het fiscaal nummer zijn wat mensen al hebben (zie voorstel DIEM25) of een nieuw nummer. Eerste vervolgstap is alle deposito's (tegoeden op betaal en spaarrekeningen) bij andere banken overhevelen naar de Burgerbank. Tweede vervolgstap is ook bijna alle pensioenspaar gelden, de staatsschuld, leningen van huishoudens en niet financiële bedrijven bij andere financiële organisaties overhevelen naar de Burgerbank. Zodat de balans van de Burgerbank in essentie er uit komt te zien zoals hieronder is weergegeven. Het gedeelte van de private financiële organisaties wat over blijft mag zelf bepalen welke reorganisaties ze eventueel verder nog door willen voeren.

Verenvoudigde balans Burgerbank Nederland (x € 1 miljard) (3 x BBP)

Staatsschuld / publieke activa	470	Kapitaal en reserves (5%)	100
Hypotheekschuld	700	Papier en muntgeld (3%)	60
Overig krediet aan huishoudens	30	Betaalrekeningen	200
Zakelijk krediet	900	Spaarrekeningen	340
		Pensioenen en verzekeringen	1.400
Totaal	2.100	Totaal	2.100

De 'balansomvang' van de financiële sector in Nederland is nu 8 keer het BBP. Er kan zonder overdrijving worden gesteld dat de samenleving nu dienstbaar is aan deze zeer omvangrijke financiële sector. Als de rollen zouden worden omgekeerd en er een financiële sector zou komen die dienstbaar is aan de samenleving, dan is er een balansomvang van ongeveer 3 keer het BBP nodig. Waarbij de balans er in essentie uitziet zoals hierboven is te zien. Hiermee is het mogelijk om alle gebouwen en infrastructuur exclusief kale grond (speculatieve bubbel), productie- en vervoermiddelen en geproduceerde voorraden in Nederland te kopen en / of 100% te financieren (data CBS).

Met gegevens van DNB, CBS, SOMO⁷ en jaarrekeningen van de 4 grootste banken in Nederland is een voorzichtige berekening gemaakt wat de kosten van de Burgerbank zijn. Als de kosten in praktijk lager blijken te zijn kan de rente nog verder worden verlaagd dan waar in dit rapport van uit wordt gegaan.

Baten & lasten Burgerbank (x € 1 miljard)

Rentemarge (excl. inflatie)	0,7%	14,0
Vergoedingen betaaldiensten		2,0
Afsluitprovisies	1%	2,0
Totaal inkomsten		<u>18,0</u>
Personeel en overige kosten*		10,0
Kredietverliezen	0,3%	6,0
Bruto winst		<u>2,0</u>
Winstbelasting	25%	0,5
Netto winst		<u>1,5</u>

* Voor 70.000 medewerkers en 1 filiaal per 10.000 inwoners.

In bovenstaand rekenvoorbeeld (inflatie 0%) wordt aangetoond dat zelfs een lage overall marge voldoende is om niet alleen de kosten van de Burgerbank te dekken, maar ook om een winst te maken ter grootte van 2% van het eigen vermogen. Waardoor het eigen vermogen na aftrek van 25% winstbelasting met 1,5% per jaar kan groeien. Hierdoor kan de balans van de bank en de economie als geheel 1,5% per jaar groeien. En het aandeel eigen vermogen van deze bank consequent op 5% van haar balanstotaal worden gehouden. Zonder hier jaarlijks extra aandelen of iets dergelijks voor in omloop te hoeven brengen, wat gelet op het uitgangspunt dat iedereen 1 aandeel en 1 stem in het beleid van de Burgerbank krijgt niet mogelijk is om te doen.

Bij de Burgerbank wordt principieel op alle (spaar)tegoeden die bij haar worden aangehouden een vergoeding geven wat zo goed mogelijk aansluit op de gemiddelde loon/prijsstijging (inflatie) per jaar. Deze vergoeding lijkt op het eerste gezicht te laag om hier betaalbaar een goed pensioen mee op te kunnen bouwen. Echter uit berekeningen die met een speciaal hiervoor gemaakte pensioenplanner zijn gemaakt, blijkt dat het hiermee goed mogelijk is om een welvaartsvast pensioen van 70% van het laatst verdiende loon op te bouwen. Met een premie die voor een groot deel van de mensen fors lager is dat wat mensen nu bij het ABP (de grootste pensioenfonds in Nederland) betalen. In het rapport 'Naar een dienstbaar financieel stelsel voor iedereen' wordt hier nadere toelichting op gegeven.

7. Creatie van geld en oplossen staatsschuld

Bij de voorloper van het huidige banksysteem werd op het moment dat mensen goud bij een goudsmid in bewaring gaven, een briefje afgegeven hoeveel goud men in bewaring had gegeven. Dit briefje is geëvolueerd tot het papier (en munt)geld wat nu nog steeds wordt gebruikt. Bij dit systeem is geld gedekt door relevante activa in de vorm van goud en is het niet mogelijk om zomaar geld bij te maken.

In 1971 is de goudstandaard afgeschaft. Hierdoor werd het mogelijk om geld bij te maken / creëren wat alleen maar is gedekt door vertrouwen. Gevolg hiervan is dat de hoeveelheid geld en schuld sindsdien zeer sterk is toegenomen. Ook de lonen en prijzen zijn sindsdien 5 tot 6 keer zo hoog geworden.

Door verschillende mensen en organisaties worden sterk van elkaar afwijkende voorstellen voor oplossing van dit probleem en de huidige financiële crisis gedaan. Zo wil bijvoorbeeld stichting OnsGeld een systeem waarbij geld alleen maar is gedekt door vertrouwen. En ongeveer 30 mensen in de EU (bestaande uit 28 leden van de Europese Commissie en 2 leden van het bestuur van een vierde macht) bepalen hoeveel geld er is en waar het jaarlijks extra in omloop te brengen geld aan wordt besteed.

⁷ <https://www.somo.nl/nl/het-financieel-overgewicht-van-nederland/>

Aan de andere kant zijn er mensen en organisaties die er voor pleiten om geld weer opnieuw te dekken door goud. Probleem hierbij is dat rekening houdende met de hoeveelheid goud van 170.000 ton wat nu beschikbaar is en de hoeveelheid geld wat nu in omloop is. Eén Troy ounce (30 gram) goud ongeveer \$ 40.000 moet kosten om de bestaande hoeveelheid geld volledig te kunnen dekken door goud. Met de huidige koers van ongeveer \$ 1200 per 30 gram goud kan maar 3% van de geldhoeveelheid met goud worden gedekt. Dit is alleen het papier en muntgeld wat nu in omloop is.

Zowel bij plan van stichting OnsGeld en koppeling van geld aan goud vindt een enorme concentratie aan macht plaats. Waarbij de macht over het geld aan een klein groepje niet democratisch gekozen mensen wordt gegeven. En de enorme prijsstijging van goud als aanvullend effect heeft dat een kleine groep mensen die nu veel goud in bezit heeft een extreem groot financieel voordeel krijgt toebedeeld. Beide punten staan haaks op de doelstellingen van de Burgerbeweging en de Burgerbank.

Goudsmid (oud banksysteem)	
Goud (170.000 ton x \$ 1200 x 30 gram)	Papier en muntgeld (3%)
Huidig banksysteem	
Leningen (Staats)obligaties, aandelen etc.(1)	Geld
Burgerbank	
Leningen (variant A) Relevante activa (variant B) (2)(3)	Geld

1) Belangrijke reden beurskoers november 2017 bijna 3 x maart 2009
 2) Gebouwen, infrastructuur, productie- en vervoermiddelen, voorraden (en diensten)
 3) Financieren / geldcreatie zonder schuld en oplossen staatsschuld

Bij het huidige financiële systeem creëren banken op twee manieren geld. De meest bekende manier waarop banken nu geld scheppen is met creatie van schuld. Bij deze manier van geldcreatie wordt op het moment dat mensen een handtekening onder een lening-contract zetten, met een druk op de knop van een computer uit het niets geld geschapen, ter grote van het bedrag wat wordt geleend. Bij betaling van rente en aflossing van de lening wordt dit geld uit roulatie genomen. Om de rente te kunnen betalen moet steeds meer geld worden geleend. Dit verklaart het fenomeen dat als de rente hoger is dan de economische groei de hoeveelheid geld en schuld sneller groeit dan de economie. En als gevolg hiervan het financiële systeem vast loopt en sinds 2009 met behulp Quantitative Easing (QE) beleid van de Europese en Amerikaanse centrale bank kunstmatig in leven gehouden moet worden.

Bij de minder bekende manier waarop banken nu geld creëren wordt op het moment dat banken voor eigen rekening en risico waardepapieren etc. kopen ook met een druk op de knop van een computer uit het niets geld geschapen. Deze manier van geldcreatie is een belangrijke oorzaak waarom de koersen op de beurzen in de periode van maart 2009 t/m november 2017 ongeveer 3 x zo hoog zijn geworden. Terwijl de ontwikkelingen in de reële economie geen enkele aanleiding voor deze koersstijging geven. Bij toepassen van de Glass Steagall act is deze manier van geldschepping niet meer mogelijk. Zakenbanken die waardepapieren op de beurs willen kopen moeten dit doen met bestaand geld wat door de nutsbank in omloop is gebracht, waar een dekking met relevante activa onder zit. Dit zorgt er voor dat er minder grote bubbels in de financiële markt gecreëerd kunnen worden.

De Burgerbank kan ook op twee manieren geld creëren. De eerste manier is op basis van verstekken van leningen wat private banken nu ook doen. Omdat de Burgerbank een rente hanteert die lager is dan de economische groei heeft het systeem niet meer de neiging om vast te lopen.

Bij de tweede manier van geldcreatie door de Burgerbank, is creatie van geld niet meer gebaseerd op creatie van schuld, maar creatie van welvaart / bezit (lokaal gemeenschappelijk eigendom). Bij deze manier van geldcreatie koopt de bank goederen en diensten met door haar in omloop te brengen geld.

Met deze manier van werken hebben we niet meer het merkwaardige fenomeen dat de maatschappij door productie van bijvoorbeeld een woning rijker wordt. Maar als gevolg van financieren van de bouw van deze woning met creatie van schuld niet rijker wordt. En door de bijbehorende verplichting om rente over deze schuld te betalen per saldo armer wordt (en de bank rijker). Bij dit systeem is de hoeveelheid geld wat bij de Burgerbank aan de rechterkant op de balans staat niet meer een afspiegeling van de hoeveelheid schuld wat er is. Maar een afspiegeling van de welvaart / bezit wat de samenleving heeft. Dit is in lijn met hoe het zou moeten zijn.

Bij de Burgerbank mogen mensen zelf kiezen welk van de twee methoden voor creatie van geld wordt toegepast. Bij beide methoden geldt als uitgangspunt dat het in omloop te brengen geld in principe gedekt moet zijn door relevante activa. Dit voorkomt inflatie en creatie van bubbels.

Het bedrag wat de Nederlandse overheid nu aan bezittingen heeft is ongeveer € 300 miljard groter dan de staatsschuld. Met verkoop van een deel van deze bezittingen aan de Burgerbank kan de staatsschuld worden afgelost. Hierbij blijven de publieke bezittingen in publieke handen en wordt niemand ten koste van anderen bevoordeeld. In plaats van rente en aflossing betaalt de overheid voortaan leasetermijnen ter grootte van de afschrijving en overige kosten voor het gebruik van deze activa. Bij privatiseren en verkoop van publieke bezittingen (wat Griekenland nu in opdracht van de EU doet) wordt meestal wel een kleine groep mensen ten kosten van de rest van de mensen bevoordeeld.

Voor het bevorderen van een circulaire economie hebben we volgens Wijffels⁸ behoefte aan een nieuwe manier van financieren waarbij meer gebruik wordt gemaakt van leasen en de partners in de keten meer samenwerken en elkaar niet meer 'een poot uit draaien'. Dit sluit aan op het doel van de Burgerbank.

Als alle landen de Burgerbank invoeren is het mogelijk om zonder creatie van schuld bijvoorbeeld een miljoen zelfvoorzienende woonwijken voor 10.000 inwoners per stuk te bouwen. Om het armoede probleem voor 10 miljard mensen die we in het jaar 2060 hebben op te kunnen lossen. Reële behoefte, kennis, grondstoffen, energie, bedrijven die in 2 maanden een woonwijk voor 10.000 inwoners kunnen bouwen⁹ etc. hebben we al. Het enige wat we nog nodig hebben is de politieke wil om het te doen.

Met toepassen van een variant op de Burgerbank is aanvullend op de basisversie wat hiervoor is beschreven ook nog mogelijk om er voor te zorgen dat mensen zo letterlijk mogelijk zelf (de belangrijkste bron en motief voor creatie van) het geld zijn. En niemand meer arm en of werkloos hoeft te zijn omdat er niet genoeg geld op de juiste plaatst is. Want de variant op de Burgerbank kan ook op basis van recht op werk met een eerlijke beloning en recht op sociale zekerheid als je dit nodig hebt (artikel 22 en 23 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens), zonder creatie van inflatie iedere maand opnieuw geld in omloop brengen om de kosten van alle salarissen en uitkeringen te betalen. En hiermee tot uitdrukking brengen dat het leven zelf het belangrijkste goud is wat we hebben en niet de 'bling' in de kluisen van banken (macht in handen van een kleine groep mensen).

8. Transactiebelasting

Voor het maken van een duurzaam goed functionerend dienstbaar financieel stelsel voor iedereen is het nodig dat ook de ontvangsten en uitgaven van de overheid in evenwicht zijn en blijven. Door toenemende kosten van de vergrijzing wordt het steeds moeilijker om dit met het huidige belasting en premiesysteem te realiseren. Ook door verdergaande automatisering wordt het steeds moeilijker om met belasting op arbeid de kosten van de sociale voorzieningen die we hebben te blijven betalen.

Oplossing voor dit probleem is de BTW en het grootste deel van de belasting en sociale premies op arbeid afschaffen en vervangen door een transactiebelasting met een tarief van 10%. Op het eerste gezicht lijkt dit plan te mooi om waar te kunnen zijn. De 'truc' zit enerzijds in het zoveel mogelijk afschaffen van alle heffingskortingen, toeslagen, aftrekposten en subsidies. Anderzijds is het zo dat de BTW, belasting en sociale premies op arbeid nu over een bedrag ter grootte van ongeveer de helft van het nationaal inkomen worden geheven. De transactiebelasting wordt afhankelijk van de toegepaste variant over een bedrag ter grootte van 2 tot 3 keer het nationaal inkomen geheven.

⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=yQFD-ARfT48>

⁹ https://www.youtube.com/watch?v=N6f_sayw0mM

Grondslag voor transactiebelasting	Variant 1	Variant 2
Lonen en uitkeringen (geen transactiebelasting)	50	50
Winst en toegerekend loon zelfstandigen	23	23
Afschrijvingskosten	17	17
BTW (wordt nu geheven over ca. 50% BBP)	7	7
Kostprijsverhogende belastingen +/- subsidies	3	3
Nationaal inkomen (BBP)	100	100
Intermediair gebruik goederen en diensten	100	100
Lonen en uitkeringen (wel transactiebelasting)		50
Betaalde rente en dividend		40
Overdracht bestaand onroerend goed		10
Financiële / speculatieve transacties (20 x BBP)		
Totaal transactiebedrag voor transactiebelasting	200	300
Tarief transactiebelasting	11%	7%

De nieuwe transactiebelasting kunnen we zien als een moderne variant van de 'Tiendpenning' wat in Europa een lange tijd is gebruikt. Bij deze variant betaalt iedereen 10% belasting bij ontvangst van een betaling door iemand anders. Hierdoor is het niet meer mogelijk om geld met 'fiscale faciliteiten' naar 'belastingparadijzen' etc. weg te sluisen. Afhankelijk van welke variant hierbij wordt toegepast, wordt arbeid 20% tot 30% goedkoper. Voor verkoop van woningen en financiële transacties kan van een tarief van 2% uit worden gegaan. Voor zover De Burger Beweging nu kan zien is de nieuwe Tiendpenning veruit het meest efficiënte en eenvoudige belastingsysteem wat maar toegepast kan worden.

De Burger Beweging is van mening dat voor het bevorderen van evenwichtige inkomensverdeling het nodig is dat over het gedeelte van het inkomen wat boven de 4 keer het minimumloon per jaar wordt betaald (dit is in Nederland nu ongeveer € 80.000), minimaal 52% belasting betaald moet blijven worden. Deze grens komt overeen met het maximum salaris in de meeste cao's.

Het totale transactiebedrag in de wereld is nu meer dan 20 x het bruto wereldinkomen (GWP) per jaar. Hierbij wordt geld voor ongeveer 90% van het totale transactiebedrag in de wereld voor speculatieve doelen gebruikt. Dit speculatieve gebruik / misbruik van geld is een belangrijke oorzaak van de steeds maar terugkerende financiële crisissen. Door een 'Robin Hood tax'¹⁰ met een tarief van 2% in te voeren houdt dit speculatieve gebruik van geld bijna volledig op te bestaan en levert deze belasting nog maar 1% tot 2% van het BBP per jaar op. Ook draagt deze belasting ertoe bij dat de overdreven focus op korte termijn winst wordt verschoven naar meer duurzame langeretermijn doelstellingen.

Door FNV, Bill Gates, Macron (president van Frankrijk), Antonio Tajani (voorzitter van het Europees parlement), de Princeton Economic Institute¹¹, DIEM25 en steeds meer andere mensen en organisaties wordt er voor gepleit om een belasting op robots / transactiebelasting in te voeren. Het invoeren van de transactiebelasting kan inderdaad een belangrijke bijdrage leveren om het armoedeprobleem in de wereld op te helpen lossen. De transactiebelasting werkt als een nieuw soort 'omslagsysteem' waar (met gebruik van elektronisch geld geautomatiseerd) het meest efficiënt (bijna) alle kosten voor kinderbijslag, studiebeurs, sociale zekerheid, onderwijs en gezondheidszorg mee betaald kunnen worden (dit is artikel 22, 25 en 26 van de UVRM)¹².

Ben jij klaar voor een nieuwe samenleving?

¹⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=qYtNwmXKlVM>

¹¹ <https://www.armstrongeconomics.com/library-research/princeton-economics-tax-reform-proposal-1996/>

¹² <http://nl.humanrights.com/home.html>